

Číslo materiálu: VY 32 INOVACE 28/15

Název materiálu:

Zemědělství České republiky – daltonský list

Číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.1486

Zpracoval: Mgr. Pavel Šulák

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Dalton – Zemědělství České republiky

- A. pracuj samostatně a tiše
  - B. posledních 5 minut v hodině si vyhraď na kontrolu práce
  - C. prac. listy s výsledky (kontrolní) budou ke konci hodiny na stole učitele
-

Jméno:

Datum:

1. Nakresli kruhový graf STRUKTURY PŮDNÍHO FONDU ČR

- a) zemědělská půda = 55 %
- b) lesní půda = 30 %
- c) ostatní = 15 %

2. Nakresli sloupcový graf znázorňující DĚLENÍ ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY.

- a) orná půda 72 %
- b) trvalé travní porosty (louky a pastviny) 22 %
- c) ostatní (chmelnice, sady a vinice) 6 %

6. V textu vyznač pojmy charakterizující ZEMĚDĚLSTVÍ PŘED ROKEM 1989 a změny PO TRANSFORMACI v roce 1990.

Transformace zemědělství

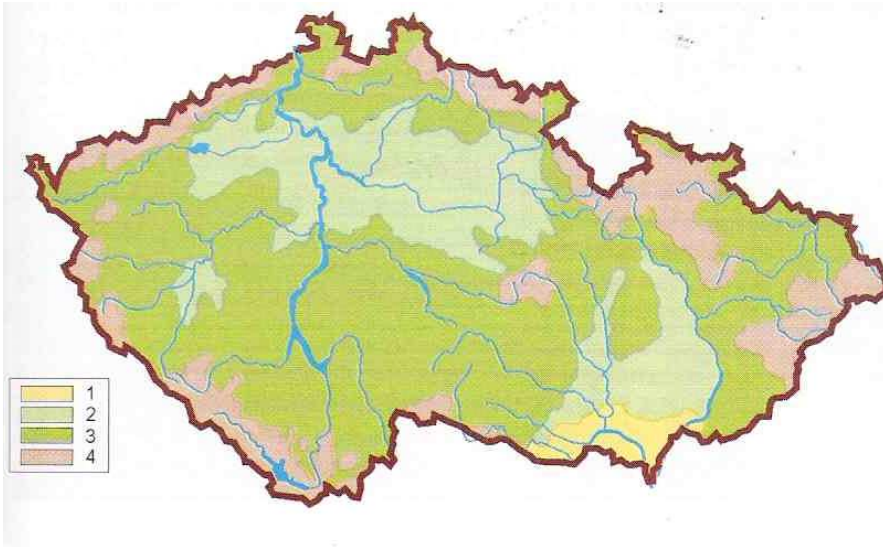
Postavení zemědělství mezi ostatními sektory hospodářství se v průběhu vývoje změnilo. V období *do roku 1989* byla v tehdejší Československu patrná snaha vypěstovat co možná největší objem zemědělské produkce. Cílem bylo zabezpečit soběstačnost státu ve všech základních zemědělských produktech mírného pásu. Navíc nebyl v podstatě problém uplatnit zemědělské přebytky na trhu tehdejších socialistických států. Zemědělské plodiny se u nás často pěstovaly i v oblastech pro zemědělství nevhodných, v oblastech podhorských nebo dokonce horských. Nadměrné rozšíření zemědělství a jeho nevhodná struktura (pro danou oblast příliš velký podíl orné půdy na zemědělském půdním fondu a nevhodné plodiny pro příslušné přírodní podmínky) měly negativní vliv na přírodní prostředí. Důsledkem bylo vyčerpávání půd a nebezpečí jejich eroze. Zemědělská výroba nebyla navíc v oblastech zhoršených přírodních podmínkách ekonomicky rentabilní, zemědělci zde dosahovali jen podprůměrné hektarové výnosy. Nižší výnosy se pak snažili dohánět mnohdy nadměrným užíváním průmyslových hnojiv, čímž silně zatěžovali životní prostředí. Koncem 80. let 20. století se stalo tehdejší Československo soběstačné v základních zemědělských výrobcích a v některých začalo být dokonce přebytkové. Celkový objem a zaměření zemědělské výroby však mnohde neodpovídal přírodním podmínkám dané oblasti. Zemědělství je přitom vázáno na přírodní podmínky ze všech ekonomických sektorů nejvíce.

Protože pěstování některých plodin se v nevhodných geografických podmínkách nevyplácelo, byla ekonomická rentabilita těchto podniků uměle udržována systémem dotací. **Dotace** (podpora jednotlivých zemědělských podniků státem) směřovaly na podporu zvyšování objemu produkce zemědělských výrobků.

Po roce 1990 začal probíhat i v zemědělství přechod na podmínky tržní ekonomiky. Tento složitý a náročný proces označujeme jako **transformaci zemědělství**. Mezi jeho **hlavní projevy** patří zejména změna prostorového rozmístění zemědělské výroby (extenzifikace, tj. útlum v oblastech zhoršených přírodních podmínkách), změny ve struktuře půdního fondu (pokles rozlohy orné půdy a rozšíření trvalých travních porostů v oblastech horších přírodních podmínkách), změny ve struktuře zemědělské výroby jednotlivých oblastí, pokles počtu ekonomicky aktivních zaměstnaných v zemědělství, změny vlastnických poměrů, pokles užívání umělých hnojiv, vznik nových forem zemědělského hospodaření (např. „ekozemědělství“, agroturistika).

Počátkem 90. let byl **změněn dosavadní systém podpory** zemědělství dotacemi. V současnosti není podporováno zvyšování objemu produkce, ale jsou dotovány zejména mimoprodukční funkce zemědělství. V neúrodných oblastech je podporován útlum intenzivního zemědělského hospodaření například dotacemi na zatravnění.

7. V mapě barevně odliš jednotlivé zemědělské výrobní oblasti a přiřaď jim čísla podle uvedených charakteristik.

Zemědělské výrobní oblasti. Kukuřičná oblast (1) je zastoupena jen v nejteplejších nížinách. Poskytuje vhodné podmínky pro pěstování nejnáročnějších plodin (kukuřice na zrno, pšenice, teplomilná zelenina). Pro řepařskou oblast (2) je charakteristické pěstování obilovin (pšenice, ječmen, kukuřice) a cukrové řepy. Nejrozšířenější je bramborářská výrobní oblast (3), kde dominuje pěstování brambor, žita, píce, větší rozlohu zaujímají louky a pastviny. Horská výrobní oblast (4) má malý podíl orné půdy (málo náročné plodiny – brambory, oves) a větší rozsah luk, pastvin a lesních ploch.

8. Z učebnice vypiš základní plodiny, které se v ČR pěstují a zvířata, která se chovají pro živočišnou výrobu

Rostlinná výroba:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Živočišná výroba:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Dalton – Zemědělství České republiky

- A. pracuj samostatně a tiše
  - B. posledních 5 minut v hodině si vyhraď na kontrolu práce
  - C. prac. listy s výsledky (kontrolní) budou ke konci hodiny na stole učitele
-

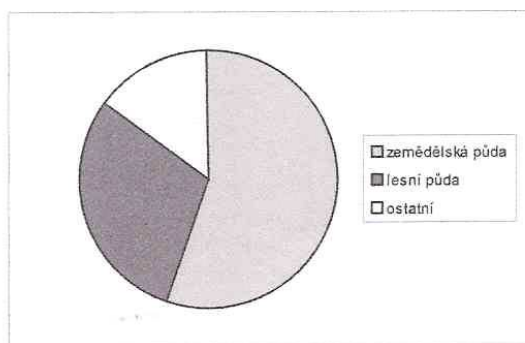
Opravný list: Dalton – Zemědělství České republiky

Jméno:

Datum:

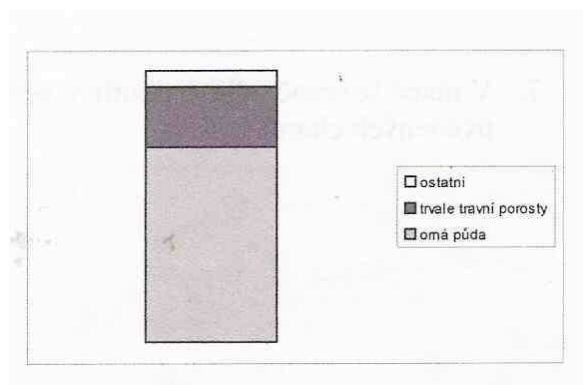
1. Nakresli kruhový graf STRUKTURY PŮDNÍHO FONDU ČR

- a) zemědělská půda = 55 %
- b) lesní půda = 30 %
- c) ostatní = 15 %

2. Nakresli sloupcový graf znázorňující DĚLENÍ ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY.

- d) orná půda 72 %
- e) trvalé travní porosty (louky a pastviny) 22 %
- f) ostatní (chmelnice, sady a vinice) 6 %

3. Na základě úvahy a získaných vědomostí v předchozím studiu napiš, které oblasti v ČR jsou pro zemědělství nejvhodnější, a které nejméně vhodné.

g) nejvhodnější: oblasti nížin: Poohří, Polabí, Moravské úvaly

h) nevhodné: horské oblasti, oblasti těžkých jílovitých půd

4. Ve kterých oblastech ČR se pěstuje nejvíce: 1. chmelu, 2. vinných hroznů, 3. ovocné sady

1. chmel: Žatecko, Rakovník, Litoměřice, (Olomouc)

2. vinné hrozny: Jižní Morava (Břeclav, Hodonín, Kyjevsko – Svratecký úval)

3. ovocné sady: Litoměřice, Chomutov, Kladno, Polabí, Moravské úvaly

5. Které oblasti se říká „zahrada Čech“ ?

Litoměřice

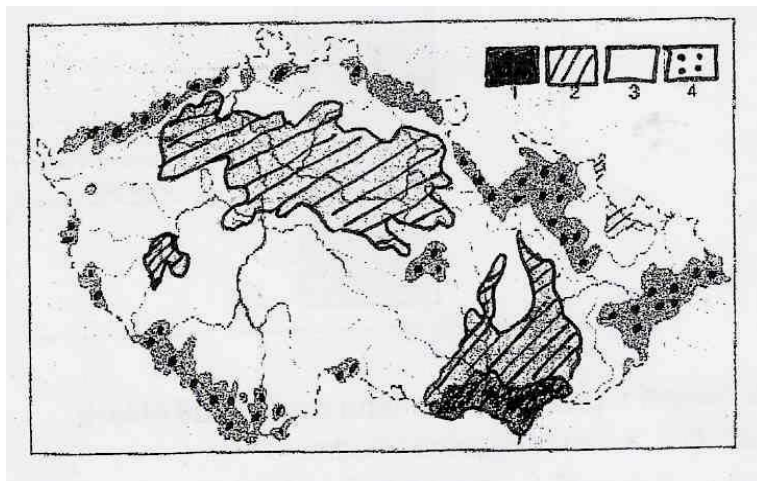
6. V textu vyznač pojmy charakterizující ZEMĚDĚLSTVÍ PŘED ROKEM 1989 a změny PO TRANSFORMACI v roce 1990.

Postavení zemědělství mezi ostatními sektory hospodářství se v průběhu vývoje změnilo. V období do roku 1989 byla v tehdejší Československu patrná snaha vypěstovat co možná největší objem zemědělské produkce. Cílem bylo zabezpečit soběstačnost státu ve všech základních zemědělských produktech mírného pásu. Navíc nebyl v podstatě problém uplatnit zemědělské přebytky na trhu tehdejších socialistických států. Zemědělské plodiny se u nás často pěstovaly i v oblastech pro zemědělství nevhodných, v oblastech podhorských nebo dokonce horských. Nadměrné rozšíření zemědělství a jeho nevhodná struktura (pro danou oblast příliš velký podíl orné půdy na zemědělském půdním fondu a nevhodné plodiny pro příslušné přírodní podmínky) měly negativní vliv na přírodní prostředí. Důsledkem bylo vyčerpávání půd a nebezpečí jejich eroze. Zemědělská výroba nebyla navíc v oblastech zhoršených přírodních podmínek ekonomicky rentabilní, zemědělci zde dosahovali jen podprůměrné hektarové výnosy. Nižší výnosy se pak snažili dohánět mnohdy nadměrným užíváním průmyslových hnojiv, čímž silně zatěžovali životní prostředí. Koncem 80. let 20. století se stalo tehdejší Československo soběstačné v základních zemědělských výrobcích a v některých začalo být dokonce přebytkové. Celkový objem a zaměření zemědělské výroby však mnohde neodpovídal přírodním podmínkám dané oblasti. Zemědělství je přitom vázáno na přírodní podmínky ze všech ekonomických sektorů nejvíce.

(Po roce 1990 začal probíhat i v zemědělství přechod na podmínky tržní ekonomiky. Tento složitý a náročný proces označujeme jako transformaci zemědělství. Mezi jeho hlavní projevy patří zejména změna prostorového rozmístění zemědělské výroby (extenzifikace, tj. útlum v oblastech zhoršených přírodních podmínek), změny ve struktuře půdního fondu (pokles rozlohy orné půdy a rozšíření trvalých travních porostů v oblastech horších přírodních podmínek), změny ve struktuře zemědělské výroby jednotlivých oblastí, pokles počtu ekonomicky aktivních zaměstnaných v zemědělství, změny vlastnických poměrů, pokles užívání umělých hnojiv, vznik nových forem zemědělského hospodaření (např. „ekozemědělství“, agroturistika).

✓ V procesu restituce se zemědělská půda z velké části vrátila původním vlastníkům, kteří na ní hospodařili před rokem 1948, popřípadě jejich potomkům. ✓ restitučním procesem se soukromé vlastnictví zemědělské půdy výrazně posílilo. Dnes hospodaří soukromí zemědělci přibližně na čtvrtině zemědělské půdy. Zemědělská družstva se transformovala na družstva vlastníků půdy (soukromí vlastníci pronajímají svou půdu k hospodaření družstvu), popřípadě na obchodní společnosti (společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti). ✓ V neúrodných oblastech je podporován útlum intenzivního zemědělského hospodaření například dotacemi na zatravnění.)

7. V mapě barevně odliš jednotlivé zemědělské výrobní oblasti a přiřaď jim čísla podle uvedených charakteristik.

Zemědělské výrobní oblasti. Kukuřičná oblast (1) je zastoupena jen v nejteplejších nížinách. Poskytuje vhodné podmínky pro pěstování nejnáročnějších plodin (kukuřice na zrno, pšenice, teplomilná zelenina). Pro řepafskou oblast (2) je charakteristické pěstování obilovin (pšenice, ječmen, kukuřice) a cukrové řepy. Nejrozšířenější je bramborářská výrobní oblast (3), kde dominuje pěstování brambor, žito, pšenin, větší rozlohu zaujímají louky a pastviny. Horská výrobní oblast (4) má malý podíl orné půdy (málo náročné plodiny - brambory, oves) a větší rozsah luk, pastvin a lesních ploch.

8. Z učebnice vypiš základní plodiny, které se v ČR pěstují a zvířata, která se chovají pro živočišnou výrobu.

Rostlinná výroba

- obilniny (pšenice, ječmen)
- brambory
- cukrovka
- řepka
- zelenina
- ovoce
- kukuřice

Živočišná výroba

- skot (krávy) – pokles
- prasata
- drůbež
- (koně, ovce, ...)
- sladkovodní ryby
- myslivost